

«Nire aitatxi nor zen jakin zenezan nahi nuen»

Hedy Herrero • Ikertzailea

Ezkabako gotorlekuan 1934. eta 1945. urteen artean preso izandakoak ikertzen eta dokumentatzen aritu da Herrero urte luzez. Nor ziren azaldu du liburu batean: «Orain biloben eskura daude».

Iker Tubia Iruñea

Teodoro Hernan Aguado, Ezkabako gotorlekuko 760. preso, Vicenta Lopez Castillarren senarra. Haien biloba Hedy Herrero (Bonn, Alemania, 1959) aitaxiren eta beste 5.916 presoren izenak eta izanak bildu ditu *Entre rejas* liburuan (Pamiela, 2020). Katakraken aurkeztu du preso haien hiztegi biografikoa.

Aitaxiri segika murgildu zara memoria historikoaren ikerketan?
Etxean txikitatik hitz egin zidaten Ezkabako gotorlekuaz, eta 2008an

ezagutu nuen bertatik bertara. Izebak gotorlekuko ereserkia erakutsi zidan, pentsa.

5.917 presoren izenak ez ezik, izan-nak ere bildu dituzu, ezta?

Mikrobiografiak daude. Ageri da norekin ezkondu ziren, seme-alabak, jaioterria, balna, haien bizitza pertsonalari bainoago, kartzelako ibilbideari eta bizitza politikoari eman diet garrantzia. Jende garrantzitsu asko ageri da, eta argigarria da jakitea zergatik atxilotu zituzten. **Zenbaki hutsetik harago, pertsonak agertzea zen zure asmoa?**

JACOBA MANTEROLA / FORU

ATZEKOZ AURRERA

Noski. Helburu nagusia presoak humanizatzea zen. Aitaxirekin nor egon zen jakin nahi nuen, eta nire aitaxi nor zen jakin zenezan nahi nuen, eta, bera bezala, gainerako 5.916ak. Izan ere, jende askok ez daki zein izan zen haien senideen kartzelako ibilera.

Gotorlekuan gatibu egondako pertsona ia guziak bildu dituzu?

Oraindik ehun eta plko izen ditut erkatzeko, balna ez ziren askoz gehiago izanen. 500 inguru falta direlakoan nago; Ezkaban ez ziren izan 7.000 preso baino gehiago.

LOTSABAKO

Liburu bat? Felix Sierra eta Iñaki Alforjaren *La gran fuga de las cárceles franquistas*.

Kanta bat? Barricadaren *22 de mayo*.

Erreferente bat? Aitaxi eta amatxi.

Omenaldirik onena? Aitortza; haien izenak ezagutzea.

«Eskerrik asko nire aita behar den tokian jartzeagatik: bibliotekan». Zer sentitu zenuen esker hitz horiek aditu zenituenen?

Hitz horiek... Hunkitu nintzen, eta merezi izan duela sentitu nuen. Emakume hori 1936ko abenduan sortu zen. Bere bilobak liburua oparitu dio Eguberrietan, 84 urte bete berrian. Andaluziarra da, eta ez da inoiz Iruñean egon. Liburua hartu eta argazkiak begiratu zituen. Bere aita aurkitzean, negarrez hasi zen.

Liburutegia da pertsona horiei luzez ukatu zaien tokia?

Lehenbizi famillako sekretua izan da; ez zuten nahi kontu horiek etxetik ateratzerik. *Ez zaltezte nabarmendu* esaldia garai hartan oso ohikoa zen. Baina orain, hor dago, hor daude, liburutetan, seme-alaben eta biloben eskura.

Zergatik ez dizute utzi Iruñeko espetxe agiriak kontsultatzen?

Duela urte anitz eskatu nuen balmena, balna ez didate erantzuten. Ana Ollori ere ohartarazi nion. Badakit hor daudela, presoak hildako tokian geratzen direlako agiri horiek. Agiri bakoitzetik hiruzpalau izen atera ditzaket, horregatik dut interesa. Ez dut ulertzen zergatik jartzen duten hainbeste traba.

Zer falta da egiteko?

Esandakoez gainera, izenak blaitzen jarrailu eta dauden hutsuneak betetzen salatu. Eta deskantsatzeko beharra dut, denbora anitz eskalari baitiot honi. Barne-barnetik atera den lan bat da hau.